

TRÍCH YẾU CÁC LUẬN ĐIỂM NGHIÊN CỨU

NHỮNG ĐIỀU CHỈNH MỚI
TRONG CHIẾN LƯỢC QUẢN TRỊ TOÀN CẦU
CỦA MỸ*

TS. ĐỒNG TÁC TRANG**

1. Những điều chỉnh mới

Thứ nhất, ưu tiên vấn đề thích ứng với biến đổi khí hậu.

Mỹ cho rằng, đây chính là vấn đề cấp bách và thuận lợi nhất để củng cố lại vai trò lãnh đạo của Mỹ trong quản trị toàn cầu. Một mặt, Mỹ gương cao ngọn cờ ứng phó với biến đổi khí hậu, định hình lại hình ảnh quốc tế về Mỹ là một nước có trách nhiệm; mặt khác, Mỹ gắn vấn đề biến đổi khí hậu với phát triển kinh tế, phòng, chống và kiểm soát dịch bệnh... Đối với Mỹ, giải quyết vấn đề biến đổi khí hậu là một trong những nội dung đảm bảo an ninh quốc gia hiện nay.

Thứ hai, cạnh tranh để giành vai trò lãnh đạo trong quản trị kỹ thuật số.

Sự tiến bộ của cách mạng công nghệ thông tin khiến cho công nghệ kỹ thuật số và nền kinh tế kỹ thuật số có tiềm năng thay đổi cục diện kinh tế và chính trị toàn cầu. Trong khi đó, lợi thế về công nghệ và thị trường của Mỹ bị suy yếu; vị trí dẫn đầu của Mỹ trong lĩnh vực

kỹ thuật số và trí tuệ nhân tạo cũng đang bị tấn công. Do đó, Mỹ rất coi trọng vai trò lãnh đạo trong quản trị kỹ thuật số nhằm có được quyền đưa ra quy tắc trong lĩnh vực mới nổi này.

Thứ ba, bù đắp những thiếu sót của quản trị trong nước.

Quản trị trong nước kém hiệu quả là một trong những nguyên nhân khiến vị thế của Mỹ trong quản trị toàn cầu bị suy giảm. Để định hình lại vai trò lãnh đạo của Mỹ trong quản trị toàn cầu, Mỹ đã cải cách và điều chỉnh các thể chế phát triển trong nước. Chẳng hạn, trong vấn đề biến đổi khí hậu, Mỹ thúc đẩy hiệu quả cuộc cách mạng năng lượng sạch trong nước bằng cách đề xuất một số kế hoạch đại cải tổ (ban hành sắc lệnh hành pháp yêu cầu Quốc hội thông qua luật thiết lập cơ chế mới trong nước, mở rộng đầu tư vào lĩnh vực năng lượng sạch...).

Thứ tư, lấy lại các giá trị tự do.

Một trong những động lực để Mỹ tham gia quản trị toàn cầu là định hình các quy tắc, tiêu chuẩn quản trị toàn cầu và đưa vào đó các giá trị của Mỹ. Khuôn khổ quản trị toàn cầu hiện nay do Mỹ và các nước phương Tây thống trị, với các giá trị quốc gia tương tự nhau. Tuy

* Tạp chí Quan hệ quốc tế hiện đại, số 12-2022, tr.10-18

** Giảng viên Trường Quản lý và Chính phủ Chu Ân Lai, Đại học Nam Khai, Trung Quốc

nhiên, việc thực hiện quản trị toàn cầu hiệu quả đòi hỏi sự hợp tác giữa các hệ tư tưởng, do đó, Mỹ và phương Tây gặp trở ngại khi hợp tác với các quốc gia có hệ tư tưởng khác. Vì vậy, sau khi nhậm chức, Chính quyền J.Biden đã tổ chức Hội nghị thượng đỉnh về dân chủ, trong đó, thúc đẩy dân chủ được coi là cốt lõi của chính sách đối ngoại và các quốc gia có cùng giá trị được coi là đối tác ưu tiên trong quản trị toàn cầu.

Thứ năm, quay trở lại hoặc định hình lại một số cơ chế quản trị toàn cầu.

Hiện nay, trật tự quốc tế đang đứng trước những thách thức, mô hình quản trị toàn cầu dựa trên các giá trị phương Tây không phải lúc nào cũng đáp ứng được kỳ vọng của Mỹ, cũng như không thể mang lại cho Mỹ những lợi ích lớn nhất. Vì vậy, *một mặt*, Chính quyền J.Biden quay trở lại một số cơ chế quản trị như: Thay đổi chính sách quản trị y tế cũ bằng cách coi việc ứng phó với đại dịch Covid-19 và giành lại vị trí lãnh đạo quản trị y tế toàn cầu là một ưu tiên trong chính sách đối ngoại. *Mặt khác*, Mỹ cố gắng định hình lại các cơ chế quản trị như đưa ra Khuôn khổ kinh tế Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPEF) ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương và khởi động Hiệp định đối tác vì sự thịnh vượng kinh tế ở châu Mỹ Latinh...

2. Lý do điều chỉnh Chiến lược

Thứ nhất, cạnh tranh giữa các cường quốc đã trở thành đặc điểm chính của môi trường chiến lược toàn cầu mới. Những thay đổi trong việc phân bổ quyền lực trong hệ thống quốc tế và đánh giá của Mỹ về môi trường chiến lược toàn cầu là động lực chính để Mỹ

điều chỉnh Chiến lược của mình. Sự mất đi nhanh chóng lợi thế bá quyền đơn cực của Mỹ, sự trỗi dậy của các cường quốc mới nổi do Trung Quốc đại diện và sự cải thiện vị thế của họ trong cơ chế quản trị toàn cầu là những thách thức chính đối với vai trò lãnh đạo của Mỹ trong quản trị toàn cầu.

Thứ hai, năng lực quản trị toàn cầu của Mỹ suy giảm tương đối trên cả 3 khía cạnh: 1) Quyền lực cứng (dựa trên sức mạnh kinh tế, quân sự và công nghệ); 2) Quyền lực mềm, với sự xuất hiện thường xuyên của các vấn đề quản trị trong nước và sự do dự của Mỹ trong quản trị toàn cầu; 3) Quyền lực thông minh (khả năng kết hợp quyền lực cứng và quyền lực mềm để thuyết phục người khác thay đổi hành vi), với sự gia tăng cạnh tranh giữa các cường quốc. Sức mạnh thông minh của Mỹ vẫn mạnh mẽ khi đối mặt với các đồng minh. Tuy nhiên, khi sự cạnh tranh giữa các cường quốc gia tăng, sức mạnh thông minh của Mỹ khi đối mặt với các cường quốc khác đã bị tổn hại, như việc Mỹ liên tục khiêu khích Trung Quốc về vấn đề eo biển Đài Loan và phát động chiến tranh thương mại với Trung Quốc đã làm quan hệ Mỹ - Trung xấu đi, đồng thời làm giảm sút lòng tin của hai bên trong quản trị toàn cầu.

Thứ ba, cơ chế quản trị toàn cầu đã trở nên phức tạp hơn khiến Mỹ đối mặt với 2 khó khăn: 1) Mỹ trở thành trở ngại lớn cho việc chuyển đổi các cơ chế hiện có. Bởi Mỹ, với tư cách là một bên có quyền lợi nhất định, không sẵn lòng nghe theo tiếng nói của cộng đồng quốc tế, không đáp ứng được đòi hỏi của các cường quốc mới nổi; 2) Sự phát triển và hoàn

thiện các cơ chế bổ sung khác nhau đã thay thế một phần cơ chế do Mỹ dẫn đầu. Với xu hướng thiết lập các cơ chế quản trị khu vực mới từ các cường quốc mới nổi, vị thế của Mỹ trong quản trị toàn cầu sẽ tiếp tục suy giảm.

Thứ tư, các quy tắc quản trị do Mỹ thống trị đang bị đặt dấu hỏi. Hiện tại, hầu hết các cơ chế quản trị toàn cầu chính được thiết lập bởi các nước phương Tây do Mỹ lãnh đạo. Tuy nhiên, các giá trị quản trị này đang đối mặt với các thách thức: 1) Khả năng cạnh tranh của Mỹ đang suy yếu và môi trường thể chế toàn cầu đang thay đổi. Mỹ không phải lúc nào cũng có thể tối đa hóa lợi ích từ các thỏa thuận quản trị; 2) Các quy tắc quản trị do Mỹ thống trị không phù hợp với phúc lợi công cộng toàn cầu, cũng không phải là giải pháp tốt nhất cho các vấn đề toàn cầu.

Thứ năm, Mỹ đang phải đối mặt với một môi trường quản trị toàn cầu không chắc chắn, được đặc trưng bởi hai chiều: 1) Xu hướng phân mảnh của cơ chế quản trị quốc tế ngày càng nổi bật; 2) Sự không chắc chắn của quản trị toàn cầu đã trở nên nổi bật hơn. Nghĩa là, khi các nguồn và các loại rủi ro toàn cầu tăng lên thì mối liên hệ giữa các rủi ro khác nhau cũng tăng tương ứng trong khi tính thường xuyên, khả năng dự đoán của quản trị lại giảm đi.

3. Đặc điểm điều chỉnh Chiến lược

Thứ nhất, Mỹ tiếp tục lấy bá quyền quản trị làm mục tiêu với 2 loại chiến lược chính: *Một là*, mở rộng các cam kết toàn cầu; *hai là*, duy trì lợi thế sức mạnh. Đối với Mỹ, hợp tác quản

trị hiệu quả phải dựa trên ưu thế về sức mạnh hoặc ngang bằng về sức mạnh.

Thứ hai, coi việc giảm chi phí quản trị như một biện pháp: *Một là*, để tránh gánh chi phí quản lý một mình; *hai là*, dựa nhiều hơn vào các cơ chế đa phương. Mỹ tin rằng, việc tổ chức các “vòng tròn nhỏ” hợp tác với các quốc gia dân chủ khác và đề xuất thể chế sẽ phù hợp hơn với lợi ích của Mỹ; *ba là*, tìm kiếm sự hợp tác với các đối tác mới như Ấn Độ và Brasil, vv, những nước có chung mong muốn thúc đẩy cải cách cơ chế quản trị toàn cầu.

Thứ ba, tăng cường quản trị trong nước. Chính quyền J.Biden đã đề xuất “ngoại giao trung lưu” nhằm thúc đẩy phát triển kinh tế và cải thiện sức sống của lĩnh vực đổi mới công nghệ.

Thứ tư, tìm kiếm sự cân bằng giữa cạnh tranh quyền lực lớn và hợp tác phù hợp. Logic của việc điều chỉnh Chiến lược của Mỹ là hướng tới mục tiêu tối đa hóa lợi ích của Mỹ. Trong Chiến lược của Mỹ, Trung Quốc, Nga, vv. được coi vừa là đối thủ cạnh tranh lâu dài, vừa là mục tiêu hợp tác. *Một mặt*, do sự tồn tại của vũ khí hạt nhân, khả năng xung đột trực tiếp giữa các cường quốc là thấp, do đó, sự cạnh tranh giữa Mỹ và các cường quốc là một cuộc cạnh tranh trong hợp tác và lâu dài. *Mặt khác*, mặc dù chiến lược của Mỹ nêu bật bối cảnh cạnh tranh giữa các cường quốc, nhưng bản chất của các vấn đề toàn cầu và việc khó đạt được sự quản trị hiệu quả đã khiến Mỹ lựa chọn hợp tác trong một số vấn đề toàn cầu ■

TRÍ CÔNG tóm lược và giới thiệu